

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ЗДОБУТКИ

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ – ОДИН З ОСНОВНИХ НАПРЯМКІВ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Хобзей П.К., Шиян Р.Б., Кацюба М.Р., Палюшок Л.В.

Забезпечення доступу до ІКТ кожному – одна з тринадцяти цілей, визначених «Докладною робочою програмою досягнення цілей систем загальної та професійної освіти в Європі», що була прийнята Європейською Радою та Комісією 14 лютого 2002 року на виконання Лісабонської стратегії. Ця ціль відповідає першому з трьох стратегічних завдань, визначених названою програмою:

- поліпшення якості та ефективності систем освіти та підготовки у ЄС;
- сприяння доступову до цих систем для всіх та надання їм відкритості ширшому світові.

Опублікований Європейською комісією 9 жовтня 2008 року Робочий документ 2629 «Використання ІКТ для підтримки інновацій та ціложиттєвого навчання для всіх» описує розвиток «електронного навчання» (e-learning) у Європі з часу прийняття Лісабонської стратегії (тобто з 2000-го року) та містить висновки щодо подальшої діяльності у контексті пріоритетів у зазначеній сфері, узгоджених Європейськими інституціями та країнами-членами. Пов'язані з цим виклики зумовлюються потребами якості та ефективності, зокрема щодо педагогічних, технологічних та організаційних інновацій.

Головні висновки документу такі:

- вплив ІКТ на освіту все ще не такі істотні, як очікувалося попри широку політичну та суспільну увагу;
- проникнення ІКТ в освітню систему вимагає подальших змін у технологічному, організаційному та навчальному середовищах на усіх рівнях;
- потенціал ІКТ для формування «навчального континууму», що міг би підтримувати ціложиттєве навчання в усіх його проявах, усе ще не усвідомлений.

Відбувається пошук найефективніших шляхів переходу від «цифрової» грамотності до «цифрової» компетентності як «упевненого та критичного застосування технологій інформаційного суспільства для праці, дозвілля, навчання та спілкування...»

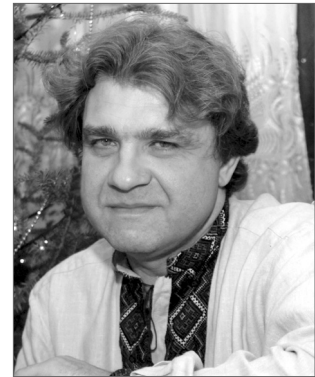
Автори документа свідчать, що у сфері вищої освіти усе ще спостерігаються труднощі у застосуванні ІКТ для дистанційної освіти, віртуальної мобільності та безперервного професійного розвитку.

Документ пропонує надалі зосередитися на таких аспектах як:

- впровадження заснованих на ІКТ засобів у навчальний процес, менеджмент та керування задля найліпшого використання інфраструктурних інвестицій;
- уможливлення ціложиттєвого навчання шляхом використання істотних переваг ІКТ у забезпеченні доступу до навчальних ресурсів, підтримки індивідуалізованих навчальних траєкторій та інноваційних навчальних засобів і ресурсів;
- проникнення інновацій та змін у серцевину освітнього процесу: «аби освітні системи забезпечували знання, вміння та компетентності, необхідні сприятливому для інновацій суспільству вони самі мусять бути інноваційними»

Хобзей П.К.

Шиян Р.Б.

Відповідно до стисло окреслених тут європейських тенденцій інформатизація системи освіти зайняла належне їй місце в Основних напрямках розвитку освітньої галузі Львівщини на 2006-2008 роки, затверджених сесією Львівської обласної ради 28 грудня 2005 року. Метою інформатизації визначено розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) як засобу організації, управління, оцінювання та забезпечення якості навчального процесу у системі освіти. Зокрема Програмою передбачається подальша комп'ютеризація навчальних закладів та установ освіти, підключення ЗНЗ та установ освіти до мережі Інтернет, впровадження сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) у навчальний процес, розвиток інформаційної системи управління освітою (ІСУО) спрямований на автоматизацію процесів збирання, обміну, використання та поширення даних (зокрема статистичних), формування культури використання ІКТ.

Проблеми впровадження перелічених завдань з ініціативи головного управління освіти і науки Львівської облдержадміністрації стали провідними у громадському обговоренні стану справ і перспектив інформатизації освіти, які ми проводимо щорічно на базі однієї з провідних компаній, зокрема «Уарнет» (2006 р.), SoftServe (2007 р.) та «Техніка для бізнесу» (2008 р.). У засіданнях беруть участь представники головного управління освіти і науки, обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, Національних університетів імені Івана Франка та «Львівська Політехніка», керівники провідних компаній Львівщини, які займаються розробками та впровадженням інформаційно-комунікаційних технологій, продажем комп'ютерної техніки. Зокрема, саме після таких зустрічей стало очевидним, що пріоритетом має бути не забезпечення комп'ютерною технікою, підключення до мережі Інтернет чи інші технічні складові, а саме підготовка педагогічних працівників до впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес.

Для підготовки керівників, спеціалістів органів управління освітою та вчителів-предметників як кваліфікованих користувачів інформаційно-комунікаційними технологіями спільно з корпораціями Microsoft у рамках програми «Партнерство в навчанні» та «Intel. На-

вчання для майбутнього» нами розроблено дієву схему навчання, яка передбачала, починаючи з 2007 року:

- визначення у кожному районі(місті) двох опорних шкіл з підготовки вищезазначених категорій слухачів;
- підготовку вчителів інформатики цих шкіл (75 осіб) як тренерів за 24-годинною програмою Microsoft на базі інституту післядипломної педагогічної освіти;
- навчання керівників, спеціалістів органів управління освітою та директорів опорних загальноосвітніх навчальних закладів і їх заступників за 36-годинною програмою (308 осіб);
- підготовку по одному вчителю природничого, гуманітарного циклів та вчителів інформатики опорних загальноосвітніх навчальних закладів, на базі яких буде організовано навчання за програмою «Інтел. Навчання для майбутнього»;
- починаючи з вересня 2007 року, проводяться аналогічні навчання для інших категорій педагогічних працівників.

Завдяки вдалій, як на нашу думку, організації цих тренінгів (обласний координатор – вкладач кафедри життєвих компетентностей ЛЮППО Лілія Палюшок) 65 вчителів-тренерів програми Microsoft, підготовлених на базі інституту Наталією Морзе, вже навчили понад 1500 педагогічних працівників області. Найактивніше і найвідповідальніше працюють тренери програми «Майкрософт. Партнерство у навчанні» із «Основ інформаційно-комунікаційних технологій» вчителі Оргинська Любомира (СЗШ І-ІІІ ст. №7 м. Стрий), Дудик Ольга (Червоноградська гімназія), Кумарі Любов (Червоноградський НВК І-ІІІ ст. №10), Чопак Лариса (Новороздільська гімназія), Семенюк Валерій (школа-садок «Софія» м. Львова), Кожан Любов (СЗШ І-ІІІ ст. №90 м. Львова), Лещишин Ірина (Яворівська гімназія імені Осипа Маковея). З метою ширшого впровадження тренінгів за програмою «Майкрософт. Партнерство у навчанні» 2008 року підготовлено ще 33 тренери з числа голів методоб'єднань вчителів інформатики районів та міст області. На сьогодні проводити тренінги з основ ІКТ готові 100 тренерів. За подібною схемою проводиться навчання за програмою Інтел (обласний координатор – вкладач кафедри життєвих компетентностей ЛЮППО Маргарита Носкова). Обидва навчання зараховуються як 36-годинні та 48-годинні спецкурси у рамках довготривалих курсів підвищення кваліфікації за кредитно-модульною системою. На 2009 рік за цією моделлю заплановане навчання 5000 педагогічних працівників переважно з числа тих, які агестувалися у 2008 році.

Особлива увага в облсті звертається на підготовку вчителів інформатики до викладання предмета у профільних класах 12-річної школи. Зокрема, в області започатковане навчання вчителів з методики викладання профільних курсів у загальноосвітніх навчальних закладах та використання онлайн-ових середовищ навчання. 21-22 січня 2008 року на базі Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти кандидатами фізико-математичних наук Ігорем Завадським та Олександром Шевченком, вчителями гімназії «Сихівська» м. Львова Оленою та Оксаною Пасічник було проведено три восьмигодинних тренінги з методики викладання курсів «Основи візуального програмування», «Основи Інтернету» та «Основи веб-дизайну». Цими тренінгами було охоплено три групи загальної чисельністю 67 вчителів інформатики. Крім цього всі

Кацюба М.Р.

Палюшок Л.В.

ці вчителі були учасниками тренінгу «Основи освіти онлайн». Двадцять три учасники цих тренінгів зареєструвалися на сайті osvitaonline.googlepages.com, що свідчило про бажання проводити спецкурси з обраних ними тем з учнями своєї школи.

20–23 травня цього року на базі інституту проведено два шістнадцятигодинні тренінги з «Методики викладання профільного курсу «Основи візуального програмування» та «Методики викладання курсу «Основи веб-дизайну» з учителями інформатики – майбутніми тренерами з цих програм (всього 32 особи). На червень – грудень 2008 року заплановано проведення двох 16-годинних тренінгів з методики викладання цих профільних курсів кожним із тренерів. Таким чином, кожен із 600 вчителів інформатики області повинен пройти один тренінг з одного із спецкурсів. Ці 16-годинні тренінги також будуть зараховуватися вчителям інформатики як кредити до їхніх довготривалих курсів підвищення кваліфікації. Така серйозна підготовча робота дозволила запровадити з вересня 2008 року у п'яти навчальних закладах профільне навчання за напрямком «Інформатика», а саме, у СЗШ І-ІІІ ст. №3 м. Нового Роздолу, СЗШ І-ІІІ ст. смт. Новий Яричів Кам'янка-Бузького району, Технологічному ліцеї Шевченківського району м. Львова, СЗШ І-ІІІ ст. м. Хирів Старосамбірського району, НВК №10 м. Червонограда.

Усі вищезазначані заходи мають відповідне фінансове забезпечення. Учителі-тренери за програмами Майкрософт та Інтел прийняті на роботу до обласного інституту післядипломної освіти за трудовими угодами і їхня праця оплачується погодинно. Для підготовки та запровадження у навчальний процес мережевого навчального курсу з інформатики обласною радою у 2008-му році було виділено 88 тис. грн., зокрема з них 50 тис. грн для закупівлі навчальної літератури для проведення профільних курсів вчителями інформатики області та 35 тис. грн — для оплати тренерам проведених тренінгів з учителями інформатики області за програмами «Методика викладання профільного курсу «Основи веб-дизайну» та «Методика викладання профільного курсу «Основи візуального програмування». На наступні роки планується проводити заходи за аналогічною схемою з інших профільних курсів з інформатики. Як вже було сказано вище, у 2008 році навчальні заклади області почали впроваджувати мережеві профільні курси з інформатики «Основи Інтернету», «Основи візуального програмування», «Основи веб-дизайну». Проте інтереси і потреби наших учнів не обмежуються цими двома напрямками. Тому ми запланували продовжувати впровадження за такою ж схемою таких мережевих профільних курсів, але вже за іншими напрямками, наприклад «Осно-

ви комп'ютерної графіки», «Основи створення комп'ютерних презентацій» та інших.

У зв'язку з упровадженням кредитно-модульної системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників гостро виникла необхідність у впровадженні очно-дистанційної форми навчання. У 2009 році планується встановити платформу дистанційного навчання Moodle, розробити декілька очно-дистанційних курсів та провести їх апробацію. Особливої уваги у цьому контексті вимагає створення віртуального освітнього середовища. Незважаючи на те, що вже декілька років функціонує Освітній портал Львівщини www.osvit-portal.lviv.ua, сайти Головного управління освіти і науки, обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, ефективність їх роботи невисока. Це пов'язано як з технічними та кадровими проблемами (декілька разів змінювався адміністратор порталу та сайтів), так і з тим, що значна частина освітніх інституцій віддає перевагу традиційному спілкуванню, зв'язку та обміну інформацією. Із запровадженням дистанційного навчання та постійному наповненню Освітнього порталу найсвіжішою інформацією ми сподіваємось просунутися і в цьому напрямку. Крім цього, важливим кроком тут стане і створення каналів обміну статистичною та іншою інформацією, що створить нові можливості для налагодження автоматизованої системи управління освітою.

Загалом, для матеріального супроводу виконання Програми у 2007–2008 навчальному році обласним та місцевими бюджетами виділено 1300 тис. грн. За ці кошти придбано 35 НКК для забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів та 20 комп'ютерних комплексів для оснащення методичних кабінетів. За рахунок коштів субвенції з державного бюджету (11,9 млн. грн.) сучасними НКК забезпечено 207 загальноосвітніх навчальних закладів. Згідно з проектом «Рівний доступ до якісної освіти» у II кварталі 2008 року за рахунок коштів Світового банку у 20 загальноосвітніх навчальних закладах області встановлено сучасні комп'ютерні комплекси – 260 одиниць техніки. За рахунок цього усі загальноосвітні навчальні заклади III ступеня районів області забезпечено сучасною комп'ютерною технікою, децю гірша ситуація у містах обласного значення — 93%. Це дозволило досягти в області показника 37,3 учня, які припадають на один комп'ютер, який вищий, ніж середній по державі. Цьогоріч за рахунок субвенції з Державного бюджету планується поставити ще близько 250 НКК, в основному загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня, що особливо актуально у контексті переходу на 12-річний термін навчання й відповідно нові навчальні плани, за якими вивчення інформатики планується вже у 9 класі.

Використання ІКТ на уроках можливе не лише під час роботи у комп'ютерному класі. Ми цей напрямок виділили в окремий вже давно. Так, у 2006 році за кошти, виділені обласною радою, було закуплено 20 інтерактивних дошок, які встановлені в опорних загальноосвітніх навчальних закладах освітніх округів. Звичайно, ефективність їх використання неоднакова. Нам видається більш привабливою ідея із використанням комплексу «мультимедійний проектор – портативний комп'ютер», який використовують у значній частині шкіл області. Радше те, щодо складу НКК, які постачаються у загальноосвітні навчальні заклади за Державною програмою «Комп'ютеризація сільських шкіл» цього року, входить й інтерактивна дошка, і мультимедійний проектор.

Щодо посади лаборанта НКК, то це «болуче» питання давно стоїть перед освітою. У наш час тотального забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів комп'ютерними класами (а деякі ЗНЗ вже мають по 2–3 таких НКК) та забезпечення їх електронними навчальними посібниками вчителів інформатики не може сам забезпечити потреби вчителів-предметників у використанні НКК на своїх уроках. Крім цього, адміністрування та обслуговування НКК теж лягає на його плечі. Тому і вноситься пропозиція про введення до штатного розпису лаборанта (інженера) кабінету інформатики за кошти обласного бюджету.

На даний час в області майже завершився процес закупівлі ліцензійного програмного забезпечення для НКК, які постачалися у навчальні заклади без нього, або на яких була встановлена операційна система Linux. Це Windows XP та Microsoft Office 2003. Отже, прийшов час забезпечити школи навчальним програмним забезпеченням, тим більше, що зараз нараховується більше двохсот навчальних програмних засобів, які пройшли апробацію у школах України й отримали дозвіл на використання у навчальному процесі від Міністерства освіти та науки України. Зараз деякими із таких засобів забезпечені школи, які отримували НКК з державного бюджету (вони були в комплекті програмних засобів), та школи, вчителі яких брали участь в їх апробації. Тому і постало питання про поетапне придбання цих програмних засобів школам області.

Ще одним із важливих напрямів інформатизації, на жаль, одним з найпроблемніших, є підключення до мережі Інтернет та її використання у закладах освіти. Зараз близько 90% загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня підключені до Інтернету, причому 20% з них підключена за кошти обласної програми інформатизації, третина – мають окрему виділену лінію (в основному це гімназії, ліцеї та спеціалізовані школи), решта використовують доступ телефонною лінією. Такий доступ до Інтернету є малоефективний через низьку його швидкість та ненадійність. Тому зараз перед нами стоїть дилема: чи надалі розвивати мережу радіоінтернету, чи зробити спробу масового підключення до Інтернету телефонною лінією, хоча в обох випадках є багато ризиків. У першому випадку найбільшою проблемою є складність розміщення точок доступу, враховуючи складний рельєф, у другому – слабкий рівень телефонного зв'язку у сільській місцевості. На нашу думку, головним рушієм мала б виступити потреба, соціальний інтерес. Крім цього, ніхто серйозно не вивчав, як саме використовують Інтернет у школах. Серйозною є проблема використання Інтернет у управлінні освітою. Зважаючи на таку велику кількість проблем, питання розглядалося на Колегії головного управління освіти і науки 28 лютого 2008 року. Її рішенням передбачено забезпечити підключення НКК всіх загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня до мережі Інтернет до кінця 2008 року.

Виконання рішення колегії та прийняття нової Програми розвитку на 2009–2012 роки дасть змогу сформувати єдиний інформаційний освітній простір Львівщини, що, у свою чергу, сприятиме проведенню ефективної освітньої політики. Система освіти стане ефективнішою (за рахунок використання педагогічними працівниками області інформаційно-комунікаційних технологій), прозорішою (за рахунок функціонування Освітнього порталу), доступнішою (за допомогою дистанційного навчання).